

YMPÄRISTÖPALVELUT HELMI

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2025–2029

Hyväksytty Haapaveden kaupungin ympäristöterveyslautakunnassa 3.10.2024 § 60, Liite 6

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Toimialueiden ympäristöolot ja merkittävimmät pilaantumista aiheuttavat toiminnot.....	3
2.1	Haapaveden kaupungin ympäristöolot	3
2.2	Pyhännän kunnan ympäristöolot	4
3	Valvontakohteet	4
3.1	Ympäristöluvanvaraiset, rekisteröitävät ja ilmoituksenvaraiset toiminnot	4
3.2	Kertaluonteista toimintaa koskevat ilmoitusmenettelyt	6
3.3	Muut ympäristönsuojelulain perusteella valvottavat kohteet.....	6
3.3.1	Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014).....	6
3.4	Vesilain ja vesihuoltolain valvonta.....	6
3.5	Jätelain valvonta	7
3.5.1	Laitosvalvonta.....	7
3.5.2	Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä aluekeräyspisteet.....	7
3.5.3	Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maanrakentamisessa.....	7
3.5.4	Roskaantuminen	8
4	Valvontakohteiden luokittelu ja riskinarviointi	8
5	Maa-aineslain valvonta	10
5.1	Maa-ainesten oton tarkastukset	10
6	Viranomaisten välinen yhteistyö	11
7	Valvonnan maksullisuus	11
8	Valvonnan resurssit.....	11
9	Valvontasuunnitelman seuranta ja päivitys.....	11

1 Johdanto

Haapaveden kaupungissa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristöterveyslautakunta. Lautakunnan alaisuudessa ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä hoitaa Ympäristöpalvelut Helmi, jolle lautakunta on delegoinut valtaansa monissa ympäristönsuojeluun liittyvissä lupa- ja valvonta-asioissa. Ympäristönsuojelupalveluja myydään lisäksi Pyhännän kunnalle ja tämä valvontasuunnitelma käsittelee myös Pyhännän kunnan ympäristönsuojelun valvontaa.

Ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen valvontasuunnitelma, joka koskee ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, jonka lautakunta hyväksyy vähintään kerran valtuustokaudessa. Valvontasuunnitelmaan voidaan liittää myös muiden säädösten mukaiset valvontatehtävät.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja tarkastustiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Valvontasuunnitelmassa esitetään riskinarvioinnin perusteet ja kuvataan, kuinka riskinarviointi ohjaa valvontaohjelman laatimista. Tarkemmin ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta kuvataan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vuosittain laatimassa valvontaohjelmassa. Yksityiskohtainen valvontaohjelma ei ole julkinen, mutta toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta.

2 Toimialueiden ympäristöolot ja merkittävimmät pilaantumista aiheuttavat toiminnot

2.1 Haapaveden kaupungin ympäristöolot

Haapaveden kaupungin alueella sijaitsee 14 veden hankintaa varten tärkeäksi luokiteltua pohjavesialuetta (1-luokka): Karhukangas, Pirnesjärvi, Keltaperä, Apaja, Kokkokangas, Vattukangas, Osmankivuori, Kivikorpi, Nevalanmäki, Koivikonperä Savaloja, Varvaskallio, Palomäki ja Aittokylä.

Haapaveden kaupungin alueella sijaitsee yhteensä 11 Natura 2000-verkoston kuuluvaa luonnonsuojelualuetta. Suurin osa niistä on lintuvesi- ja suoalueita ja ne sijoittuvat Haapaveden pohjoisosiin Ainalin kylään. Niiden lisäksi Natura 2000-alueita ovat Korkattivuori Pulkkilantien varrella ja Mustakorpi Ylivieskantien varrella.

Pyhäjoki sivu-uomineen muodostaa Haapaveden merkittävimmän vesistön. Lisäksi Haapavedellä on kuusi suurempaa järveä: Pirnesjärvi, Osmanki, Ainali, Korkatti, Iso-Vatjusjärvi sekä Haapajärvi, joka varsinaisesti on osa Pyhäjoen pääuomaa.

Merkittävimmät ravinnepestöt ja kuormitusriskit vesistöille aiheutuvat metsäojituksista, maataloudesta, turvetuotannosta sekä haja-asutuksen jätevesistä.

2.2 Pyhännän kunnan ympäristöolot

Pyhännän kunnan alueella sijaitsee neljä 1-luokan pohjavesialuetta: Kokkomäki, Leiviskänkangas, Kivijärvenkangas ja Palokangas ja viisi vedenhankintaan soveltuvaa pohjavesialuetta (2-luokka): Siitankaarto, Pitkäkangas, Vörssinvaara-Järvienkangas, Kontiokangas sekä Palokankaat. Pohjavesialueille sijoittuu muutama eläinsuoja, maanainesten ottotoimintaa ja kiviaineksen murskausta, energiantuotantolaitos sekä elintarvikkeiden valmistusta.

3 Valvontakohteet

3.1 Ympäristöluvanvaraiset, rekisteröitävät ja ilmoituksenvaraiset toiminnot

Ympäristönsuojelun yksi keskeisimpiä ohjauskeinoja on ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen ympäristölupa, joka koskee ympäristöä eri tavoin kuormittavia toimintoja. Toiminnan luvanvaraisuudesta ja ympäristölupaviranomaisen toimivaltajaosta on säädetty ympäristönsuojelulaissa (YSL, 527/2014) ja ympäristönsuojeluasetuksessa (YSA, 713/2014).

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot Ympäristönsuojelulain mukaan toiminnalle on myönnettävä ympäristölupa, mikäli se täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain (Jätel 646/2011) sekä niiden perusteella annettujen valtioneuvoston asetusten vaatimukset eikä toiminta ole ristiriidassa YSL 49 § ja 51 §:n mukaisten säädösten, suunnitelmien ja ohjelmien kanssa. Lupamääräyksillä ohjataan toiminnan järjestämistä siten, että ympäristökuormitus on hyväksyttävällä tasolla.

Rekisteröitävät toiminnot Ympäristönsuojelulain liitteessä 2 on määritelty ne toiminnot, jotka eivät normaalitilanteissa vaadi ympäristölupaa, vaan toiminta voidaan rekisteröidä. Näille toiminnoille riittää rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka rekisteröi toiminnan ympäristönsuojelun tietojärjestelmään YLVAan rekisteröinnin edellytysten täytyessä ja ilmoittaa rekisteröinnistä ilmoituksen tekijälle. Mikäli rekisteröitävä toiminta sijoittuu 1- tai 2-luokan pohjavesialueelle, toiminta tarvitsee kuitenkin ympäristöluvan. Rekisteröityjä toimintoja valvotaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin ympäristölupavelvollisia toimintoja.

Ilmoituksenvaraiset toiminnot Ympäristönsuojelulain liitteessä 4 on määritelty ne toiminnot, jotka eivät normaalitilanteessa vaadi ympäristölupaa, vaan toiminnasta tehdään ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksenvaraiseen toimintaan on oltava ympäristölupa, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle (1-luokka) tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla (2-luokka) pohjavesialueelle. Ympäristönsuojeluviranomainen tekee ilmoituksen johdosta ilmoituspäätöksen, jota on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Ilmoituksenvaraista toimintaa ei saa aloittaa, jos ilmoitus on ohjattu ympäristölupamenettelyyn tai jos viranomainen tekee päätöksen tutkimatta jättämisestä tai jos viranomainen tekee ilmoituksen johdosta toiminnan kieltävän päätöksen.

Ilmoituspäätöksen saaneita toimintoja valvotaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin ympäristölupavelvollisia toimintoja.

Haapavedellä on tällä hetkellä 46 kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvoma ympäristölupaa ja Pyhännällä vastaavasti 25. Lisäksi Haapavedellä on yksi tällä hetkellä ympäristöluvallinen kiinteä betoniasema, joka tulee rekisteröitävien toimintojen piiriin viimeistään 1.1.2025. Ilmoituksenvaraisia toimintoja, joista on tehty ilmoituspäätös, on Haapavedellä 12 ja Pyhännällä 2. Valvottavia rekisteröityjä toimintoja on Haapavedellä kolme ja Pyhännällä kaksi. Valvottavat toiminnot on eritelty taulukoissa 1, 2 ja 3.

Taulukko 1. Haapaveden kaupungin ja Pyhännän kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomat ympäristöluvat

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot	Kohteiden lukumäärä, Haapavesi (% kaikista kohteista)	Kohteiden lukumäärä, Pyhäntä (% kaikista kohteista)	Valvontaluokka
Energiantuotanto (pohjavesialue)		2 (8 %)	II
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta		1 (4 %)	II
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	8 (18 %)	8 (32 %)	II
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus (pohjavesialue)		2 (8 %)	II
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus ja energiantuotanto (pohjavesialue)		1 (4 %)	II
Eläinsuojat	24 (52 %)	5 (20 %)	II-III
Turkistarhat	1 (2 %)		III
Liikenne (moottorirata)	1 (2 %)	2 (8 %)	III
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely	7 (15 %)	1 (4 %)	II
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely ja energiantuotanto (pohjavesialue)		1 (4 %)	II
Kiinteä betoniasema	1 (2 %)		II
Lentopaikka	1 (2 %)		III
Sahatoiminta	1 (2 %)	1 (4 %)	
Muu toiminta (ulkona sijaitseva ampumarata)	1 (2 %)	1 (4 %)	III
Naapuruussuhdelain mukaiset kohteet	1 (2 %)		III
YHTEENSÄ, kpl	46	25	

Taulukko 2. Haapaveden kaupungin ja Pyhännän kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomat ilmoituksenvaraiset toiminnot

Ilmoituspäätöksen saaneet toiminnot	Kohteiden lukumäärä, Haapavesi (% kaikista kohteista)	Kohteiden lukumäärä, Pyhantä (% kaikista kohteista)	Valvontaluokka
Eläinsuoja	12	1	III
Vähäinen ampumarata		1	III
YHTEENSÄ, kpl	12	2	

Taulukko 3. Haapaveden kaupungin ja Pyhännän kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomat rekisteröitävät toiminnot

Rekisteröidyt toiminnot	Kohteiden lukumäärä, Haapavesi (% kaikista kohteista)	Kohteiden lukumäärä, Pyhantä (% kaikista kohteista)	Valvontaluokka
Nestemäisen polttoaineen jakeluasema, jonka polttoainesäiliöiden kokonaistilavuus on vähintään 10 m ³	3	2	II
YHTEENSÄ, kpl	3	2	

3.2 Kertaluonteista toimintaa koskevat ilmoitusmenettelyt

Ympäristönsuojelulain luvussa 12 on määritelty erilaisia kertaluonteisten toimintojen mukaisia ilmoitusmenettelyjä, kuten melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta (YSL 118 §), koeluonteinen toiminta (YSL 119 §), poikkeuksellinen tilanne muussa kuin luvanvaraisessa, ilmoituksenvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa (YSL 120 §) ja poikkeuksellinen tilanne luvanvaraisessa, ilmoituksenvaraisessa ja rekisteröitävässä toiminnassa (YSL 123 §). Kyseisistä toiminnoista tehdään ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka tekee ilmoituksen perusteella päätöksen. Kertaluonteista toimintaa koskevan ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja ei valvota, mikäli kyseisten toimintojen perusteella ei tule yleisöilmoituksia.

3.3 Muut ympäristönsuojelulain perusteella valvottavat kohteet

3.3.1 Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamista koskevan asetuksen mukaiset aumausilmoitukset käsitellään pääasiassa toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa tehdyn neuvottelun perusteella. Tarkastus tehdään tarvittaessa. Samalla periaatteella käsitellään lannan levitystä poikkeustilanteessa koskevat ilmoitukset (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta/250/2014, 10 § 2. momentti).

3.4 Vesilain ja vesihuoltolain valvonta

Vesilailla (VL, 587/2011) säädellään erilaisia vesitaloushankkeita, kuten vesien käyttöä, vesistö rakentamista (esim. ruoppaus), uittoa, ojitusta, vesistöjärjestelyä ja veden ottamista. Vesilain mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pintaveden ottamiseen liittyvät tarkastukset sekä ojitusasiat. Vesilain mukaiset

luvut ja ilmoitukset käsittelee valtion lupa- ja valvontaviranomaiset eli aluehallintovirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY (oitusilmoitus). Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisee lähinnä oitusasioihin liittyviä erimielisyyksiä, jotka eivät vaadi VL:n 5. luvun 3 §:n mukaista lupaa tai joita ei käsitellä VL:n 5. luvun 4 §:n mukaan oitustoimituksessa. Ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee vuosittain muutamia valituksia ja yhteydenottoja, jotka liittyvät oitukseen, ojien perkaukseen tai putkitukseen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (VHL, 119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen viemäriin ja vesijohtoon sekä käsitellä VHL:n 11 §:n tai 17c §:n mukaisia vapautushakemuksia. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä tehdään kohteeseen tarkastus.

3.5 Jätelain valvonta

3.5.1 Laitosvalvonta

Muita kuin ympäristölupavelvollisia, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvia laitoksia lisätään valvontakohteiksi, mikäli se todetaan tarpeelliseksi riskinarvioinnin perusteella. Huomioon on otettu myös, että jätelain mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä (JäteL, 124 §).

3.5.2 Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä aluekeräyspisteet

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten (JäteL 100 §). Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat. mm. tuottajien aluekeräyspisteet ja kauppojen ekopisteet. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ilmoitukset ja tarkastaa riittävässä laajuudessa vastaanottopisteiden asianmukaisuuden. Jätelain 124 §:n mukaan näiden kohteiden tarkastuksista on tehtävä suunnitelma, joka perustuu arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelma voidaan liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle että vastaanottajalle jää kopio siirtoasiakirjasta. Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo siirtoasiakirjakäytäntöä muun valvonnan yhteydessä.

Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo muun valvonnan yhteydessä jätettä kuljettavien liittymistä jätehuoltorekisteriin ja tekee tarvittaessa rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista ilmoituksen ELY-keskukseen.

3.5.3 Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maanrakentamisessa

Jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa pyritään edistämään lainsäädännön avulla (Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa eli ns. MARA-asetus, 843/2017). Betonimursketta, lentotuhkaa, pohjatuhkaa, leijupetihiekkaa,

tiilimursketta, asfalttimursketta ja –rouhetta, kokonaisia renkaita ja rengasrouhetta voidaan tietyin edellytyksin käyttää maarakentamisessa. Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY-keskukselle ns. MARA-ilmoituksella. Valvonta on jaettu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Maarakentamisessa voidaan kertaluonteisesti ja pienimuotoisesti (alle 500 tonnia) hyödyntää ympäristölle haitattomia betoni- ja tiilimurskeita korvaamaan neitseellisiä luonnonaineksia väylien ja kenttien rakennekerroksissa. Jätettä saa käyttää ainoastaan rakenteessa tarvittavan määrän, enintään kuitenkin 150 cm kerroksen. Jäte tulee murskata tai pulveroida siten, että betonin palakoko on enintään 90 mm ja tiilen enintään 150 mm. Hyödyntämisessä tulee noudattaa valtioneuvoston asetuksessa eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (843/2017) annettuja määräyksiä. Ympäristöpalvelut Helmi harkitsee tapauskohtaisesti jätteen hyödyntämismahdollisuuden.

3.5.4 Roskaantuminen

Ympäristön roskaantuminen voi tulla ilmi kuntalaisilta tulevina valituksina ja yhteydenottoina tai valvontaviranomaisen omasta aloitteesta. Roskaantumistapaukset tarkastetaan pääsääntöisesti aina. Jos roskaajaa ei saada selville, vastuu alueen siivoamisesta on maanomistajalla.

4 Valvontakohteiden luokittelu ja riskinarviointi

Ympäristölupavelvollisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastusten tiheys perustuu riskinarviointiin, jossa on otettu huomioon sekä toiminnasta että sijainnista aiheutuvat riskit. Riskillä tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä päästöistä aiheutuvaa terveyshaittaa. Riskien merkittävyyteen vaikuttaa toteutumisen todennäköisyys ja siitä aiheutuvan seurauksen vakavuus. Taulukossa 4 on esitetty riskinarviointiprosessissa huomioon otettavat tekijät.

Taulukko 4. Riskinarviointiprosessi

Riskinarviointiprosessi / valvontatiheyden määrittäminen	
Toiminnasta aiheutuvat vaarat ja riskit Toimialakohtaiset / Toiminnasta yleisesti aiheutuvat päästöt (melu, haju, värinä, säteily, valo, lämpö, pöly, aine)	Toiminnan sijainnista aiheutuvat vaarat / riskit
Laitoskohtaiseen toimintaan liittyvien vaaratekijöiden arvioiminen -toiminta on suurta ja vilkasta -toiminnasta voi syntyä päästöjä, joista on terveyshaittaa tai jotka aiheuttavat merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa -toiminnassa käytetään vaarallisia kemikaaleja (muita kuin koneissa käytettävät öljyt tai muut polttoaineet) -toiminnan luonne ja laajuus, tilat ja laitteet, tuotantoon ja valmistukseen liittyvät tekijät, tuotteeseen liittyvät tekijät, kuljetukset ja varastointi, tarkkailu	Sijaintipaikkaan liittyvien vaaratekijöiden kartoittaminen -laitos sijaitsee 1- tai 2-luokan pohjavesialueella tai niiden välittömässä läheisyydessä -laitoksen vaikutusalueella sijaitsee vedenottamo -laitos sijaitsee vesistön läheisyydessä tai laitoksen toiminnasta (erityisesti häiriötilanteessa) voi aiheutua vesistövaikutuksia -runsaasti häiriintyviä kohteita (asiantuntija-arvio, jossa otetaan huomioon häiriintyvien kohteiden määrä ja etäisyys toiminnasta) -mahdolliset vaikutukset leviävät laajalle
Päästön todennäköisyyden arvioiminen 1. Päästön todennäköisyys pieni (satunnaisesti, esim. kerran 5 vuodessa) 2. Päästön todennäköisyys kohtuullinen (satunnaisesti, enintään kerran vuodessa) 3. Päästön todennäköisyys suuri (useammin kuin kerran vuodessa)	Päästön seurauksen vakavuuden arvioiminen 1. Päästö aiheuttaa lyhytaikaista viihtyvyyshaittaa, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa 2. Päästö aiheuttaa viihtyvyyshaittaa ja/tai ympäristön pilaantumisen vaaraa 3. Päästö aiheuttaa vaaraa terveydelle ja/tai merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa

Tarkastusluokat on määritelty päästön todennäköisyyden ja päästön seurauksen vakavuuden perusteella. Taulukossa 5. on esitetty riskiluokan määrittäminen riskimatriisiin mukaisesti. Valvottavat toiminnot jaetaan kolmeen valvontaluokkaan tarkastustiheyden perusteella:

- Riskiluokka I = Kohde tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.
- Riskiluokka II = Kohde tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.
- Riskiluokka III = Kohde tarkastetaan vähintään kerran viidessä vuodessa.

Taulukko 5. Riskiluokan määrittäminen

	Seuraukset		
Todennäköisyys	1. Vähäiset Päästö aiheuttaa lyhytaikaista viihtyvyyshaittaa, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa	2. Haitalliset Päästö aiheuttaa viihtyvyyshaittaa ja/tai ympäristön pilaantumisen vaaraa	3. Vakava Päästö aiheuttaa vaaraa terveydelle ja/tai merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa
1. Epätodennäköinen Päästön todennäköisyys pieni (satunnaisesti esim. kerran 5 vuodessa)	Riskiluokka III	Riskiluokka II	Riskiluokka I
2. Mahdollinen Päästön todennäköisyys kohtuullinen (satunnaisesti, enintään kerran vuodessa)	Riskiluokka III	Riskiluokka II	Riskiluokka I
3. Todennäköinen Päästön todennäköisyys on suuri (useammin kuin kerran vuodessa)	Riskiluokka II	Riskiluokka I	Riskiluokka I

5 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Maa-ainesluvan haltija on velvollinen seuraamaan ja noudattamaan lupamääräysten toteutumista ottamisen kuluessa. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa seurata ottamisen edistymistä tarkastusmittauksilla. Valvonnalla varmistutaan siitä, että luvassa toiminnalle asetetut vaatimuksen täyttyvät. Jos valvonnan yhteydessä todetaan, että toiminta ei täytä luvassa asetettuja vaatimuksia, valvoja edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Luvassa edellytetyt tarkkailuohjelman mukaiset pohjavesinäytteenotot, analyysit ja mittaukset toiminnanharjoittaja tekee itse tai teettää ulkopuolisilla. Toiminnanharjoittajien tulee lähettää vuosittain tiedot muun muassa ottomääristä ja pohjavesitarkkailuista valtakunnalliseen NOTTO-järjestelmään.

5.1 Maa-ainesten oton tarkastukset

Vuonna 2024 lokakuuhun mennessä valvottavia maa-aineslupia oli Haapaveden kaupungissa 16 kpl ja Pyhännän kunnassa 15 kpl. Näistä yhtenäislupia (maa-aines- ja ympäristölupa) Haapavedellä on 7 kpl ja Pyhännällä 3 kpl. Maa-ainesten ottotoimintaan kuuluu tarkastuskäynti ennen ottotoiminnan aloittamista, säännöllisesti toiminnan aikana sekä ottotoiminnan päätyttyä. Asianmukainen jälkihoito ja velvoitteista huolehtiminen on vakuuden vapauttamisen edellytys.

Kerran vuodessa tarkastetaan:

- pohjavesialueella olevat maa-ainesten ottopaikat ja murskauksen ympäristölupakohteet
- ympäristöluvalliset kallion louhintapaikat
- toiminnassa olevat soran, hiekan, moreenin ja mullan ottopaikat

- pohjavesialueen ulkopuoliset pienet, alle 10 000 m³:n ottamisluvat
- jälkihoitamattomat alueet, joiden lupa on päättynyt

Joka toinen vuosi tarkastetaan alueet, joista on ilmoitettu, ettei alueella ole ottotoimintaa, mutta joilla lupa on edelleen voimassa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo myös kotitarveottoa ja tekee kotitarveottoaikoille tarvittaessa tarkastuskäyntejä.

6 Viranomaisten välinen yhteistyö

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) on valtion yleinen valvontaviranomainen ympäristönsuojelulakia koskevissa asioissa. Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii Pohjois-Pohjanmaan aluehallintovirasto. Kunnan lupa- ja valvontaviranomaisia ovat rakennusvalvonta-, ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiset. Haapavedellä ja Pyhännällä terveydensuojeluviranomaisen tehtäviä hoitaa Ympäristöpalvelut Helmi. Jätehuollon valvonnassa yhteistyötä tehdään Jokilaaksojen jätelautakunnan kanssa. Maatalousasioissa yhteistyötä tehdään Maaseututoimen kanssa. Lisäksi ympäristövahingon, esim. öljy- ja kemikaalivahingon, sattuessa yhteistyötä tehdään Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja poliisin kanssa.

7 Valvonnan maksullisuus

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista suunnitelluista ja säännöllisistä määräaikaistarkastuksista peritään erikseen kunnassa hyväksytyin taksan mukaiset maksut. Maksu peritään myös tarkastuksista, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain 175 § ja 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi. Mikroyrityksiltä perittävissä maksuissa otetaan huomioon toiminnan laajuus ja luonne.

8 Valvonnan resurssit

Ympäristöpalvelut Helmi tuottaa ympäristönsuojelun palvelut Haapavedelle ja Pyhännälle. Ympäristöpalvelut Helmen alaisuudessa ympäristönsuojelutehtäviä hoitavat ympäristötarkastaja ja ympäristöjohtaja. Suunnitelmallisen jälkivalvonnan ohella Ympäristöpalvelut Helmen on huolehdittava myös lupien, ilmoitusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Kyseiset tehtävät joudutaan usein priorisoimaan jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain eikä niiden tarkka ennakointi ole mahdollista.

9 Valvontasuunnitelman seuranta ja päivitys

Edellinen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2019-2024 on hyväksytty Haapaveden kaupungin ympäristöterveyslautakunnassa 18.6.2019 § 17. Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain valvontaohjelman avulla ja seuranta tuodaan vuosittain tiedoksi ympäristöterveyslautakuntaan. Valvontasuunnitelma päivitetään vähintään viiden (5) vuoden välein.